

POWSTANIE I ROZWÓJ PUNKTÓW KONSULTACYJNYCH UAM W ZIELONEJ GÓRZE

Wśród wielu dokonań na Ziemi Lubuskiej w ostatnim dwudziestopięcioleciu, dokonań gospodarczych, społecznych i kulturalnych, trwałe miejsce zajmuje kształcenie kadr na poziomie wyższym.

Na fali ogólnego ożywienia społeczno-politycznego po roku 1956 następuje także aktywizacja kulturalna — wiele cennych inicjatyw i postulatów znajduje swe urzeczywistnienie. Wśród tych inicjatyw społecznych należy także szukać rodowodu tej, której realizacja przyniosła w efekcie rozwój punktów konsultacyjnych, a następnie utworzenie pierwszej wyższej uczelni na środkowym Nadodrzu — Wyższej Szkoły Inżynierskiej w Zielonej Górze. Inicjatywa ta pozostaje w bardzo ścisłym związku z dwoma problemami, a mianowicie — z problemem kwalifikowanych kadr oraz badań naukowych nad historią regionu, co było koniecznością polityczną w obliczu rewizjonistycznej kampanii, prowadzonej w Niemczech Zachodnich.

Obydwa te problemy wystąpiły jasno tak w referacie, jak i dyskusji na I Sejmiku Kultury w 1957 r., a w ich kontekście jakże jeszcze nieśmiały był głos Władysława Korcza, który postulował wówczas utworzenie wydziału historycznego w Studium Nauczycielskim.

O wyższej uczelni jeszcze nikt nie miał odwagi wtedy mówić, ale przecież od tej pory we wszystkich dyskusjach na łamach prasy, różnych zjazdach, konferencjach przewijały się zagadnienia rozwoju gospodarczego i jego związku z kwalifikowanymi kadrami, których nie było, rozwoju badań naukowych, których tu na miejscu nie miał kto podjąć i prowadzić. M.in. mówiono o tym w Zielonej Górze na zjeździe naukowców w 1958 roku.

W konkluzji prowadziło to do wniosku, że kadry te, tak fachowców dla gospodarki jak i pracowników nauki, trzeba kształcić, przygotowywać tu, na Ziemi Lubuskiej, tworząc powoli, ale systematycznie nowy ośrodek. Wyrazem tych tendencji było utworzenie pod koniec lat pięćdziesiątych punktu konsultacyjnego Politechniki Poznańskiej w Zielonej Górze, który po kilku miesiącach zaprzestał swej działalności i nie odegrał większej roli.

W kwietniu 1960 r. „Gazeta Zielonogórska” zwróciła się do absolwentów szkół średnich z zapytaniem, ilu byłoby chętnych podjąć studia wieczorowe. Wynik — 169 zgłoszeń, ale sprawy już dalej nie prowadzono. Problem był jednak aktualny, bo w tymże samym 1960 r. kilka organizacji i instytucji (TNOiK, NOT, TRZZ, Stowarzyszenie Polskich Księgowych, Polskie Towarzystwo Historyczne, Towarzystwo Wiedzy Powszechnej, Lubuskie Towarzystwo Kultury i Komitet Miasta i Powiatu w Zielonej Górze) wystąpiło z listem otwartym do Egzekutywy KW PZPR i przewodniczącego PWRN, podnosząc sprawę kształcenia kadr specjalistów, zwłaszcza inżynierów i ekonomistów w związku z poważnym ich niedoborem, który stanowił dużą przeszkodę w realizacji zadań gospodarczych i hamował rozwój województwa. List zawiera stwierdzenia, że skromny import kadr nie rozwiązuje problemu, że potrzebna jest uczelnia w Zielonej Górze, że zakłady pracy, jak i autorzy listu deklarują w tym pomoc, postuluje powołanie komisji, która opracowałaby program działania w oparciu o ośrodek poznański¹. W styczniu 1961 r. problemy te znalazły odbicie w prasie, w artykule K. Różalskiego „Wyższa uczelnia na Ziemi Lubuskiej jest konieczna”², a następnie w wypowiedzi T. Jasińskiego³ na łamach „Gazety” przy okazji omawiania dorobku Towarzystwa Wiedzy Powszechnej. Autor postuluje powołanie Wszechnicy Tysiąclecia, na której wykładaliby profesorowie wyższych uczelni.

Postulaty i inicjatywy działaczy społecznych i aktywu partyjnego znalazły swe odbicie i zostały faktycznie usankcjonowane w kolejnych uchwałach plenów i konferencji Komitetu Wojewódzkiego, od roku 1961 począwszy.

Za pierwszy oficjalny tego rodzaju dokument, zawierający problem kadr oświatowych i ich kształcenia, trzeba uznać uchwałę Plenum KW PZPR z 14 czerwca 1961 r. poświęconą kierunkom dalszego rozwoju oświaty i reformy szkolnictwa lubuskiego. Czytamy w niej m. in. „PWRN w porozumieniu z Ministerstwem Oświaty rozważy możliwość zorganizowania w oparciu o Studium Nauczycielskie w Zielonej Górze wyższej szkoły pedagogicznej”⁴. Fakt ten oznaczał w praktyce otwarcie szerokich możliwości inicjatywom społecznym, ale zobowiązywał także władze administracyjne do podjęcia oficjalnych kroków w celu powołania do życia wyższej uczelni.

Równocześnie działacze rad narodowych czynili starania o pozyskanie

¹ *Wyższa uczelnia na Ziemi Lubuskiej jest konieczna*. Gazeta Zielonogórska nr 15 z dnia 18 stycznia 1961 r. (Róż.).

² Tamże.

³ Gazeta Zielonogórska nr 174 z dnia 25 lipca 1961 r. (Jas.).

⁴ Plenum KW na temat kierunków dalszego rozwoju oświaty i reformy szkolnictwa podstawowego i średniego. Uchwała. Gazeta Zielonogórska nr 144 z dnia 20 czerwca 1961 r.

do pracy w administracji ludzi z wyższym wykształceniem. PWRN wystąpiło do Ministerstwa Szkolnictwa Wyższego o zmianę rejonizacji i przesunięcia województwa zielonogórskiego z Wrocławia do Poznania, prowadząc jednocześnie rozmowy z UAM w sprawie utworzenia punktu konsultacyjnego Zawodowego Studium Administracyjnego. W wyniku tych działań już 30 września 1961 r. rozpoczął działalność punkt konsultacyjny Zawodowego Studium Administracyjnego UAM, z liczbą 65 słuchaczy. Informował o tym dziennikarkę „Gazety Zielonogórskiej” doc. dr Z. Radwański już w dniu 20 września 1961 r., dziękując za przychylne stanowisko i pomoc władz zielonogórskich, wymieniając nazwiska wykładowców, którzy będą dojeżdżać do Zielonej Góry, m. in. profesorów: J. Wąsickiego, K. Pospieszalskiego, A. Łopatki, S. Waszaka i W. Jurka. Opiekunem roku został doc. dr Jerzy Wisłocki⁵.

Opublikowana w prasie rozmowa z doc. dr Z. Radwańskim, będąca jednocześnie pierwszą publiczną informacją o utworzeniu punktu konsultacyjnego ZSA, wywołała bardzo żywy oddźwięk i wzbudziła ogromne zainteresowanie wśród kandydatów na studia z terenu województwa. Wspomniany artykuł I. Solińskiej należy uznać za początek zorganizowanej i stałej akcji na rzecz utworzenia w Zielonej Górze punktów konsultacyjnych wyższych uczelni, a następnie samodzielnej placówki szkolnictwa wyższego, a także za faktyczny początek owej „lubuskiej drogi do uniwersytetu”, zaś utworzenie punktu konsultacyjnego ZSA — za początek realizacji tego hasła.

Takie przekonanie wyraził przewodniczący PWRN J. Lembas w swym wystąpieniu podczas inauguracji roku akademickiego w ZSA w dniu 30 września 1961 r. mówiąc, że otwarcie ZSA staje się bazą dla rozwoju szkolnictwa wyższego na Ziemi Lubuskiej. Podczas owej pamiętnej inauguracji w gmachu Studium Nauczycielskiego przemówienie wygłosili również prof. dr J. Wąsicki i doc. dr Z. Radwański. Redaktor „Gazety” odnotowuje ten fakt jako powstanie „nowej placówki naukowej”⁶.

„Lubuska droga do uniwersytetu” — to tytuł artykułu I. Solińskiej, drukowanego w „Gazecie Zielonogórskiej” w dniu 23 września 1961 r., który dzięki swej trafności w oddaniu tendencji i treści postulatów zgłaszanych przez aktyw, stał się hasłem patronującym wszelkim wnioskom, informacjom i działaniom związanym z organizacją i funkcjonowaniem placówek szkolnictwa wyższego na Ziemi Lubuskiej⁷.

⁵ O *Studium Administracyjnym rozmawiamy z doc. Z. Radwańskim*. Gazeta Zielonogórska nr 223 z dnia 20 września 1961 r. (rozmawiała I. Solińska).

⁶ *Otwarcie Studium Administracyjnego w Zielonej Górze*. Gazeta Zielonogórska nr 233 z dnia 2 października 1961 r.

⁷ I. Solińska, *Lubuska droga do uniwersytetu*. Gazeta Zielonogórska nr 226 z dnia 23 września 1961 r.

Artykuł ten ma zasadnicze znaczenie dla interesującego nas zagadnienia, zawiera bowiem konkretne propozycje i postulaty, a inspiracja pochodzi od samych kandydatów na studia, którzy licznymi zgłoszeniami postawili przed redakcją zadanie poszukiwania rozwiązań problemu kształcenia zaocznego. Autorka przeprowadziła rozmowy z rektorem UAM prof. dr A. Klafkowskim oraz prof. prof. J. Wąsickim i Cz. Łuczakiem, którzy odnieśli się z życzliwością do zielonogórskich zamierzeń wskazując na przykład Szczecina, gdzie działały już punkty konsultacyjne tej uczelni. Tak więc możliwe jest takie rozwiązanie, które nie wymaga powołania samodzielnej placówki a jednocześnie pozwala kształcić na miejscu ludzi, którzy pracując chcą się także uczyć. Taką propozycję zgłasza więc autorka artykułu pod adresem władz Zielonej Góry, słusznie sądząc, że powstanie punktów konsultacyjnych może stanowić początek drogi do samodzielnej uczelni w przyszłości.

Na artykuł ten odpowiedział wkrótce rektor UAM, prof. dr A. Klafkowski, który deklarując pełne poparcie dla tej propozycji, zobowiązuje się do utworzenia punktu konsultacyjnego. Píše on: „Pragnę zapewnić, że kierownictwo naszego Uniwersytetu uczyni wszystko, ażeby ta „lubuska droga do uniwersytetu” była możliwie jak najkrótsza. Będziemy wszyscy nad tym intensywnie i z całą ofiarnością pracować”⁸.

Przy tej okazji „Gazeta” zamieszcza apel o zgłaszanie się chętnych kandydatów do podjęcia studiów⁹. Również Oddział Związku Nauczycielstwa Polskiego wystosował 15 października 1961 r. list popierający akcję „Gazety Zielonogórskiej” i deklarujący pomoc szkół i nauczycieli środowiska zielonogórskiego¹⁰.

W taki sposób sprawa punktów konsultacyjnych weszła na forum publiczne. Irena Solińska powie w swym artykule „Nie Jagiellonka, ale...”, że przełamano ciszę wokół tego problemu, a jednocześnie wskazuje, że w Zielonej Górze istnieją odpowiednie warunki dla utworzenia punktów konsultacyjnych humanistycznych kierunków studiów. Lokal można bowiem zapewnić w jednej ze szkół zielonogórskich, istnieją biblioteki z naukowym księgozbiorem zabezpieczające podstawową literaturę potrzebną do studiów¹¹.

Pozytywny oddźwięk społeczny na akcję „Gazety” nasunął inicjato-

⁸ Jeszcze o lubuskiej drodze do uniwersytetu. Gazeta Zielonogórska nr 240 z dnia 10 października 1961 r.

⁹ Po raz trzeci o lubuskiej drodze do uniwersytetu. Gazeta Zielonogórska nr 242 z dnia 12 października 1961 r.

¹⁰ Nauczycielstwo o lubuskiej drodze do uniwersytetu. Gazeta Zielonogórska nr 249 z dnia 20 października 1961 r.

¹¹ I. Solińska, Nie Jagiellonka, ale... Gazeta Zielonogórska nr 262 z dnia 4 i 5 listopada 1961 r. (autorka wymienia tu WiMBP, WBP, biblioteki PTH, KW PZPR, SN, NOT).

rom „lubuskiej drogi do uniwersytetu” myśl o zorganizowaniu spotkania przedstawicieli władz i studentów oraz UAM. Spotkanie takie odbyło się w lokalu redakcji w dniu 18 listopada 1961 r. z udziałem przedstawiciela Komitetu Wojewódzkiego S. Piontka, ówczesnego kuratora H. Korwela, prezesa Zarządu Okręgu Związku Nauczycielstwa Polskiego Cz. Wieliczki, prof. dra M. Szczanieckiego, przedstawicieli przyszłych studentów i aktywu.

W ożywionej dyskusji wypowiadało się wiele osób — wszyscy zgodni co do potrzeby kształcenia kadr na miejscu i utworzenia punktów konsultacyjnych. Inicjatywę tę poparli prof. dr M. Szczaniecki, H. Korwel, Cz. Wieliczko, S. Piontek, S. Dzieran i S. Bilski w imieniu kandydatów. Mówiono o takich kierunkach studiów jak: filologia polska, historia, prawo, geografia, matematyka, ekonomia, a także o potrzebie zorganizowania seminariów magisterskich. Zobowiązano Kuratorium Okręgu Szkolnego do przeprowadzenia szerokiego sondażu wśród ewentualnych kandydatów w celu ustalenia kierunków studiów¹².

Następne informacje „Gazety” świadczą, że sondaż podjęty przez Kuratorium Okręgu Szkolnego przynosi pozytywne rezultaty — już w styczniu zanotowano 300, a 6 lutego 1961 r. 352 zgłoszenia, w tym 89 na prawo oraz na filologię polską, geografę, matematykę, biologię, rolnictwo, ekonomię, budownictwo¹³. Pojawiają się w prasie tytuły świadczące o entuzjazmie inicjatorów i organizatorów przedsięwzięcia np.: „Akcja Gazety przyniosła plon”, „Droga do uniwersytetu coraz konkretniejsza”, „Ryzyko żadne — szansa olbrzymia” itp.

W dniu 19 lutego 1962 r. odbyło się w KW PZPR zebranie informacyjne grupy 100 kandydatów na studia prawnicze, na którym powołano samorząd i zgłoszono wniosek o zorganizowanie kursu przygotowawczego¹⁴. Można więc stwierdzić, że sprawa weszła już praktycznie w fazę realizacji, ale wszyscy oczekiwali oficjalnego ustosunkowania się władz do tej cennej inicjatywy społecznej, albowiem w sytuacji katastrofalnego braku kadr sprawa studiów nie mogła być wyłącznie sprawą osobistą chętnych do podjęcia nauki. Władze województwa rozumiały to i szybko odpowiedziały na postulaty oficjalnym aktem.

Prezydium WRN po konsultacjach z Komitetem Wojewódzkim i Ministerstwem Szkolnictwa Wyższego, podjęło w dniu 22 lutego 1962 r. uchwałę o utworzeniu i finansowaniu punktów konsultacyjnych dla kie-

¹² I. Solińska, *Na początku lubuskiej drogi do uniwersytetu*. Gazeta Zielonogórska z dnia 20 listopada 1961 r.

¹³ *W Kuratorium już 300 zgłoszeń od przyszłych studentów*. Gazeta Zielonogórska nr 19 z dnia 23 stycznia 1962 r. *Akcja Gazety przyniosła plon. Droga do uniwersytetu coraz konkretniejsza*. Gazeta Zielonogórska nr 31 z dnia 6 lutego 1962 r.

¹⁴ *Lubuskiej drogi do uniwersytetu ciąg dalszy. Ryzyko żadne — szansa olbrzymia*. Gazeta Zielonogórska nr 43 z dnia 20 lutego 1962 r.

runków prawa UAM i ekonomii WSE¹⁵. W ślad za uchwałą PWRN podjęto rozmowy z władzami UAM i już 2 marca przygotowano pismo do rektora A. Klafkowskiego z prośbą o uruchomienie punktu konsultacyjnego Wydziału Prawa, na który zgłasza się 140 kandydatów i z zapewnieniem pokrycia wszystkich kosztów związanych z uruchomieniem i funkcjonowaniem punktu. Pismo to wręczyła rektorowi A. Klafkowskiemu delegacja Zielonej Góry w dniu 8 marca 1962 r., uzyskując w odpowiedzi zapewnienie o życzliwym stosunku władz UAM do zielonogórskich zamierzeń¹⁶.

Warto także odnotować w tym miejscu fakt, że 7 marca 1962 r. bawiła w Zielonej Górze wiceminister szkolnictwa wyższego E. Krassowska, która wyraziła pełne poparcie dla inicjatywy utworzenia punktów konsultacyjnych¹⁷.

Postulaty społeczne nie ograniczały się tylko do form kształcenia dla pracujących, wybiegały one naprzód i zawierały propozycje utworzenia stacjonarnej uczelni wyższej.

Znalazło to m.in. odbicie w uchwale VIII Wojewódzkiej Konferencji Sprawozdawczo-Wyborczej z dnia 18 marca 1962 r., w której czytamy: „Konferencja zobowiązuje Komitet Wojewódzki do zwiększenia nadzoru i opieki nad rozbudową uniwersyteckich punktów konsultacyjnych studiów zaocznych i dla pracujących. Komitet Wojewódzki winien również zbadać możliwość przedłożenia władzom centralnym projektu powołania w Zielonej Górze wyższej uczelni”¹⁸.

Dla realizacji tego zadania przy Komitecie Wojewódzkim powołana została w kwietniu 1962 r. Komisja do Spraw Szkolnictwa Wyższego, która przygotowała memoriał do władz centralnych zawierający bilans kadr i potrzeb oraz wnioski o utworzenie PWSP¹⁹.

Równocześnie w marcu, a następnie w kwietniu i maju trwają prace organizacyjne nad utworzeniem punktów konsultacyjnych, powołano kierownika punktów konsultacyjnych, wyznaczono ich siedzibę, zorganizowa-

¹⁵ Akta KOS oraz artykuł *Dalsze kroki na lubuskiej drodze do uniwersytetu*. Gazeta Zielonogórska nr 48 z dnia 26 lutego 1962 r.

¹⁶ Akta KOS. Na kopii pisma widnieje adnotacja „doręczono osobiście”. *Meldunki z lubuskiej drogi do uniwersytetu*. Gazeta Zielonogórska nr 61 z dnia 13 marca 1962 r. Podobne pismo wręczono rektorowi WSE w Poznaniu. Władze Zielonej Góry reprezentowali: zastępca przewodniczącego PWRN J. Koleńczuk i kurator OS H. Korwel.

¹⁷ *Wiceminister szkolnictwa wyższego E. Krassowska bawiła wczoraj w Zielonej Górze*. Gazeta Zielonogórska nr 57 z dnia 8 marca 1962 r. Notka zawiera także informację, że minister Krassowska wysunęła sugestię utworzenia punktów konsultacyjnych dla kierunków politechnicznych.

¹⁸ *Uchwała VIII Wojewódzkiej Konferencji Partyjnej*. Gazeta Zielonogórska nr 68 z dnia 21 marca 1962 r.

¹⁹ Od kwietnia 1962 r. autor brał bezpośredni udział we wszystkich pracach organizacyjnych i nad przygotowaniem wszystkich dokumentów dotyczących szkolnictwa wyższego na Ziemi Lubuskiej.

no kurs przygotowawczy, prowadzono konsultacje nad projektem umowy i zasad finansowania punktu konsultacyjnego Wydziału Prawa²⁰.

W dniu 10 maja 1962 r. umowa podpisana została przez zastępcę przewodniczącego PWRN i przesłana do rektora A. Klafkowskiego, który złożył swój podpis w dniu 2 czerwca 1962 r.²¹ Tę datę należy uważać za zakończenie prac organizacyjnych nad powołaniem punktów konsultacyjnych, które stały się faktem utrwalonym nie tylko w świadomości nielicznej grupy kandydatów, ale szerokiego aktywu i społeczeństwa na Ziemi Lubuskiej.

W dniu 26 maja 1962 r. odbył się tzw. egzamin próbny, a 1 czerwca 1962 r. pierwszy egzamin na studia prawnicze, na który kandydaci wyjechali zbiorowo z Zielonej Góry²². Ogółem do egzaminu przystąpiło 126 osób (na 134 zgłoszonych), spośród których 80 zdało pomyślnie egzamin i zostało przyjętych na pierwszy rok studiów²³.

Uroczysta inauguracja roku akademickiego, wspólna dla studentów pierwszego i drugiego roku prawa UAM oraz pierwszego roku ogólnoeconomicznego WSE odbyła się 13 października 1962 r. w sali kolumnowej PWRN, z udziałem władz i pracowników obu uczelni: prof. dra J. Wąsickiego — prorektora UAM, doc. dra S. Smolińskiego — prorektora WSE oraz władz województwa z Tadeuszem Wieczorkiem — I sekretarzem KW PZPR i Janem Lembasem — przewodniczącym Prezydium WRN. Wykład inauguracyjny na temat „Systemy partyjne państw socjalistycznych” wygłosił doc. dr A. Łopatka. Głos zabierali: Jan Lembas i Tadeusz Wieczorek oraz prorektorzy prof. dr Jan Wąsicki i doc. dr S. Smoliński²⁴. Hymn państwowy i Gaudeamus igitur wykonała Zielonogórska Orkiestra Symfoniczna²⁵.

Przewodniczący Jan Lembas w swoim wystąpieniu powiedział wówczas: „Chcemy wyrazić naszą wdzięczność władzom i pracownikom na-

²⁰ *Lubuska droga do uniwersytetu*. Gazeta Zielonogórska nr 73 z dnia 27 marca 1962 r. Gazeta Zielonogórska z 28 marca 1962 r. informuje o podpisaniu umowy między UAM a PWRN. Z ramienia UAM podpisał prodziekan Wydziału Prawa dr W. Jurek. Należy ten fakt traktować jako podpisanie wstępnej umowy i uzgodnienie warunków z Wydziałem Prawa UAM — w kwietniu S. Biłski i W. Korcz zawieźli do UAM 153 zgłoszenia kandydatów na studia (Gazeta Zielonogórska nr 88 z dnia 13 kwietnia 1962 roku), 134 zgłoszenia przyjęto.

²¹ Akta KOS w Zielonej Górze. Kopie umowy. Podobną umowę podpisano także z WSE. Gazeta Zielonogórska z dnia 27 kwietnia 1962 r. informuje o zajęciach na kursie przygotowawczym prawników.

²² Informuje o tym Gazeta Zielonogórska z dnia 25 maja i 1 czerwca 1962 r.

²³ AKTA KOS. Informacja ówczesnego kuratora J. Wolanina dla Prezydium WRN.

²⁴ Ponadto ze strony UAM udział wzięli prof. A. Łopatka, prodziekan Wydziału Prawa i dr W. Jurek, kierownik Studium dla Pracujących. Gazeta Zielonogórska nr 244 z dnia 13 października i 245 z dnia 15 października 1962 r.

²⁵ *Rok akademicki na Ziemi Lubuskiej rozpoczęty. Gaudeamus igitur po raz pierwszy w Zielonej Górze*. Gazeta Zielonogórska nr 245 z dnia 15 października 1962 r.

ukowym obu uczelni, którzy nie obawiając się trudności pomogli nam w urzeczywistnieniu ważnego społecznie zadania, jakim jest powołanie stałych punktów konsultacyjnych. Nasze rozwijające się w szybkim tempie województwo wciąż potrzebuje wysoko kwalifikowanych specjalistów”²⁶.

W związku z utworzeniem punktu konsultacyjnego dla kierunku prawa w Zielonej Górze, zapadła decyzja o wyłączeniu z grup poznańskich 21 studentów drugiego roku prawa rekrutujących się z terenu województwa zielonogórskiego, którzy podjęli studia już w roku akademickim 1961/62 i utworzeniu grupy odbywającej zajęcia także w punkcie konsultacyjnym w Zielonej Górze.

Tak zakończył się pierwszy etap realizacji postulatu w sprawie kształcenia kadr na poziomie wyższym, etap niezwykle ważny, gdyż fakt ten wypełnia pewną lukę w rozwoju społecznym i gospodarczym regionu. Trzeba tu bowiem zaznaczyć, że rok 1962 to okres wielu cennych i interesujących dokonań, a zwłaszcza realizacji społecznych inicjatyw. W tym okresie toczyła się ożywiona dyskusja na łamach „Nadodrza” na temat instytutu naukowego, który co prawda nie powstał, ale powołano przy Lubuskim Towarzystwie Kultury Ośrodek Badawczo-Naukowy — stanowiący punkt wyjścia do powołania potem Lubuskiego Towarzystwa Naukowego.

W tym samym 1962 r. powstaje także punkt konsultacyjny wrocławskiej WSR i podjęto organizację punktu konsultacyjnego Politechniki Poznańskiej, który w 1962 r. z powodu małej liczby kandydatów nie rozpoczął działalności, lecz rok później. Również w roku 1962 władze województwa wystąpiły do władz centralnych z memoriałem w sprawie powołania stacjonarnej wyższej uczelni.

W tym okresie (1961 r.) powstaje Oddział Związku Literatów Polskich, biblioteki i kina na Ziemi Lubuskiej osiągają w 1962 r. swe najlepsze wyniki w upowszechnieniu czytelnictwa i filmu. Są to świadectwa aktywności społecznej, która przyniosła Ziemi Lubuskiej ogólnopolską sławę, z kolei władze państwowe i partyjne zainspirowały podjęcie oficjalnych działań i starań drogą urzędową w celu zrealizowania społecznie uzasadnionych wniosków.

Wyrazem tego są m. in. działalność komisji Komitetu Wojewódzkiego, kolejne uchwały Prezydium WRN i pisma kierowane do władz centralnych. Intensywną działalność rozwinęły komisje Komitetu Wojewódzkiego: Komisja do Spraw Nauki i Komisja do Spraw Szkolnictwa Wyższego. Komisja do Spraw Szkolnictwa podjęła prace nad przygotowaniem materiałów w sprawie dalszego rozwoju punktów konsultacyjnych w roku

²⁶ Tamże.

1962 i w pierwszym półroczu 1963 r. dokonała oceny pracy istniejących punktów konsultacyjnych oraz wysunęła postulat powołania nowych, zwłaszcza zabezpieczających potrzeby szkolnictwa, a dotyczyło to matematyki, fizyki i filologii polskiej UAM²⁷.

W marcu 1963 r. przeprowadzone zostały rozmowy z profesorami J. Wąsickim, A. Alexiewiczem i M. Kranzem, z udziałem sekretarza Komitetu Wojewódzkiego L. Siedleckiego i zastępcy przewodniczącego PW RN J. Koleńczuka. Zapadały pozytywne decyzje, które odnotowała natchmianst prasa formułując opinię, że „Decyzja ta jest jeszcze jednym dowodem zrozumienia naszych potrzeb przez UAM”²⁸.

Trwała intensywna akcja rekrutacyjna na te kierunki, albowiem terminy były już krótkie gdy chodzi o składanie podań, ale przede wszystkim mało czasu pozostało na przygotowanie do egzaminu. I tutaj władze UAM i odpowiednich wydziałów wykazały daleko idące zrozumienie, kilkakrotnie przesuwano termin składania podań i dokumentów, aby umożliwić jak najliczniejszej grupie kandydatów przystąpienie do egzaminów.

Równocześnie organizowano kursy przygotowawcze przez kierownictwo Międzyuczelnianego Punktu Konsultacyjnego i samorząd uczniowski²⁹. Egzaminy wstępne na fizykę odbyły się 16 czerwca 1963 r., na matematykę 22 i 23 czerwca, a na polonistykę 2 i 3 lipca. Fakt przeprowadzenia egzaminów wstępnych w Zielonej Górze a nie w Poznaniu, należy znowu odnotować jako wyraz życzliwości, a przy tym „Gazeta Zielonogórska” w reportażu z egzaminów wstępnych stwierdzi następny akt pozytywnego stosunku do kandydatów ze strony egzaminatorów, którzy „wykazali dużo życzliwości i zrozumienia”³⁰.

W roku akademickim 1963/64 na prawo zgłosiło się 148 kandydatów, spośród których do egzaminu przystąpiło 84, a zdało 70 osób, przyjętych zaś na pierwszy rok zostało 48 osób; na filologię polską zgłosiło się 93, a przyjętych na pierwszy rok zostało 47, na matematykę zgłosiło się 77, a przyjętych zostało 34, na fizykę zgłosiło się 40, a przyjętych zostało 38 oraz 3 osoby bez egzaminu po Studium Nauczycielskim; w sumie na cztery kierunki w roku 1963/64 przyjętych zostało na pierwszy rok 170 osób³¹.

²⁷ *Akcja trwa dalej. Informacja o posiedzeniu Komisji do Spraw Studiów Wyższych.* Gazeta Zielonogórska nr 44 z dnia 21 lutego 1963 r.

²⁸ *Kto pragnie studiować matematykę i fizykę?* Gazeta Zielonogórska nr 72 z dnia 26 marca 1963 r. *Czy są chętni na studia polonistyczne?* Gazeta Zielonogórska nr 73 z dnia 27 marca 1963 r.

²⁹ Warto podkreślić, że z punktu widzenia formalnych uprawnień kursy te były nielegalne, ale za to kilkakrotnie tańsze (około 300 zł wobec 1000 zł w TKWP).

³⁰ *Ważne dla kandydatów na fizykę i matematykę.* Gazeta Zielonogórska nr 139 z dnia 13 czerwca 1963 r. *Uwaga kandydaci na filologię polską.* Gazeta Zielonogórska nr 154 z dnia 1 lipca 1963 r. *Lubuska droga do uniwersytetu.* Gazeta Zielonogórska nr 157 z dnia 4 lipca 1963 r.

³¹ Informacja o sytuacji w punktach konsultacyjnych w Zielonej Górze (1964 r.)

Oceny przebiegu rekrutacji, kursów przygotowawczych i wyników egzaminów wstępnych dokonała Komisja do Spraw Szkolnictwa Wyższego Komitetu Wojewódzkiego w dniu 11 września 1963 r., podjęła także decyzję o rozmieszczeniu punktów konsultacyjnych i przyjęła program inauguracji roku akademickiego, wysunęła również postulaty w sprawie trybu i sposobu zaspokojenia potrzeb punktów konsultacyjnych. Powołano także zespół, który otrzymał zadanie opracowania perspektywicznego planu rozwoju i potrzeb punktów.

Rozpoczął się więc nowy okres w działalności omawianych placówek, okres, w którym dalszy ich rozwój wyznaczały plany oparte na bilansie kadr i potrzeb we wszystkich dziedzinach życia społeczno-gospodarczego.

W dniu 18 września 1963 r. podpisana została między Prezydium WRN i UAM kolejna umowa w sprawie utworzenia punktów konsultacyjnych dla słuchaczy Wydziałów: Filologicznego oraz Matematyki, Fizyki i Chemii na rok akademicki 1963/64. Umowę podpisali prof. dr J. Wąsicki — prorektor UAM i J. Koleńczuk — zastępca przewodniczącego PWRN³².

Dnia 14 października 1963 r. PWRN podjęło uchwałę (nr XII/232/63) w sprawie utworzenia i utrzymania punktów konsultacyjnych. W pierwszych latach bowiem cały koszt utrzymania i prowadzenia wszystkich punktów konsultacyjnych spadał na PWRN i wynosił: 354 tys. zł w 1963 r. oraz około 1 mln zł w 1964 r., a w latach następnych przekroczył 1,6 mln zł rocznie. Dopiero zarządzenie Ministra Szkolnictwa w 1966 r. zmieniło ten stan rzeczy i finansowanie punktów konsultacyjnych prawie w całości przejęły uczelnie.

Punkty konsultacyjne UAM dla słuchaczy poszczególnych kierunków przechodziły różne koleje losu — niekiedy nawet dramatyczne. W roku akademickim 1964/65 zgłosiło się na cztery kierunki UAM 214 osób, w 1965/66 — 187, z tego przyjętych zostało 133, w 1966/67 — 237, spośród których 98 zostało przyjętych oraz w 1967/68 na trzy kierunki (prawo, matematyka, fizyka) 138 osób, z których 102 zostały przyjęte na pierwszy rok.

Od roku akademickiego 1964/65 począwszy przeżywały kryzys w naborze na pierwszy rok: matematyka, fizyka, a zwłaszcza filologia polska, na którą każdego roku zgłaszało się coraz mniej kandydatów i tak np. w roku 1963/64 zgłosiło się 93, w 1964/65 — 52, w 1965/66 — 35, a w 1966/67 już tylko 30, spośród których tylko 6 osób przebrnęło szczęśliwie przez egzaminy, następnego zaś roku nie prowadzono w ogóle rekrutacji

AKW. Informacja o naborze na pierwszy rok studiów w punktach konsultacyjnych na rok akademicki 1964/65 i przebiegu kursów przygotowawczych (1964 r.) AKW.

³² Umowa w sprawie utworzenia punktów konsultacyjnych. Akta KOS.

na filologię polską i ten punkt w roku 1967/68 przestał istnieć. Nie pomogły tu wysiłki Kuratorium Okręgu Szkolnego i Komisji Kultury i Nauki Komitetu Wojewódzkiego. Kandydaci na filologię polską, rekrutujący się prawie wyłącznie spośród nauczycieli, chętniej szli na WSP, gdzie były lepsze warunki studiów, ponieważ uczelnia zabezpieczała noclegi w domach studenckich i wyżywienie w studenckiej stołówce³³.

Ze względu na niefortunne utworzenie punktu konsultacyjnego dla słuchaczy filologii polskiej, już w 1964 roku wystąpiły kłopoty z prowadzeniem zajęć na tym kierunku w Zielonej Górze, gdyż Wydział Filologiczny UAM nie posiadał studium zaocznego. Po wielu kłopotach zajęcia zostały wznowione.

W roku 1966 PWRN pismem z dnia 28 listopada 1966 r. zwróciło się do rektora UAM z wnioskiem o uruchomienie w roku 1967/68 punktów konsultacyjnych dla kierunków: filologii rosyjskiej, angielskiej i chemii. Do otwarcia tych punktów jednak nie doszło.

Natomiast władze UAM i władze wojewódzkie z pozytywnym skutkiem czyniły w Ministerstwie starania o zezwolenie na zajęcia poza siedzibą uczelni dla starszych lat (trzeciego i czwartego roku) prawa, fizyki i matematyki.

Punkty konsultacyjne UAM, zlokalizowane razem z punktami konsultacyjnymi WSE w budynku liceum ogólnokształcącego i szkoły podstawowej, pracowały w niezwykle trudnych warunkach. Dotkliwie odczuwano brak odrębnych pomieszczeń dla biblioteki i czytalni, brak początkowo bazy noclegowej, odpowiedniego pokoju dla wykładowców i pomieszczeń dla kierownictwa oraz administracji, hałas powodowany przez dzieci odbywające lekcje w sobotnie popołudnie, niepełne zabezpieczenie potrzeb w laboratoriach fizyki i chemii w Studium Nauczycielskim. Pewne trudności nastęrczało także korzystanie z pracowni elektroniki, wyposażonej przez Kuratorium Okręgu Szkolnego, a zlokalizowanej w Wyższej Szkole Inżynierskiej.

Gdy się weźmie to wszystko pod uwagę, to trzeba stwierdzić, że funkcjonowanie punktów konsultacyjnych bez zakłóceń, dość dobre wyniki osiągnane przez zielonogórskich studentów, dobra atmosfera i stosunki między władzami uczelnianymi UAM i wykładowcami z jednej strony a kierownictwem punktów i władzami Zielonej Góry z drugiej, są wyrazem właściwie pojmowanego interesu społecznego przez obydwie strony, a gdy chodzi o pracowników UAM — to jest w tym fakcie więcej z idei służenia nauce niż chęci zarobku.

Dla pełni obrazu wkładu uczelni trzeba tu podać, że poszczególne wydziały UAM, za zgodą rektoratu, przekazały do Zielonej Góry około

³³ Informacje o sytuacji w punktach konsultacyjnych z lat 1962 - 1968. AKW.

3000 woluminów z zakresu nauk matematyczno-fizycznych, prawa i filologii polskiej, tworząc w ten sposób załączek biblioteki naukowej, która jest systematycznie wzbogacana i liczy obecnie ponad 8 tys. tomów.

W roku 1967 uzyskało dyplomy ukończenia studiów ponad 20 absolwentów Wydziału Prawa, w 1968 i 1969 kilkudziesięciu absolwentów Wydziałów: Prawa, Matematyki, Fizyki i Chemii oraz Filologicznego, łącznie około 100 osób. W sensie ilościowym jest to liczba niewielka, tym bardziej w kontekście olbrzymich potrzeb i nie rozwiązuje problemu potrzeb kadrowych.

Tym niemniej znaczenia i roli punktów konsultacyjnych UAM nie da się przecenić. Sam fakt ich istnienia i działania nie tylko utrwał w świadomości lubuskiego społeczeństwa i władz potrzebę, możliwość kształcenia kadr na miejscu, czynił realniejszymi wszelkie myśli i postulaty związane z powołaniem stacjonarnej uczelni w Zielonej Górze, albowiem punkty konsultacyjne, ich działalność, stanowiły punkt wyjścia do rozważań na temat wyższej uczelni i jeden z najbardziej ważkich argumentów w rozmowach z władzami centralnymi. Autor, jako współorganizator Wyższej Szkoły Inżynierskiej, we wszystkich swych rozmowach i kontaktach z przedstawicielami różnych ośrodków akademickich, niezmiennie spotykał się z radami, aby zaczynać od punktów konsultacyjnych i dopiero po wyjaśnieniu, że takowe działają, uzyskiwał potwierdzenie o słuszności przyjętych rozwiązań oraz zasadności starań o uczelnię.

Z powstaniem punktów konsultacyjnych wiąże się także zapoczątkowanie tradycji akademickich — to przecież dopiero od 1962 roku do języka szerokiej społeczności lubuskiej wprowadzono na stałe pojęcia z uczelnią i studiami związane: studenci, środowisko studenckie, inauguracja, immatrykulacja, Gaudeamus igitur, rok akademicki, wykład inauguracyjny itp.

Powodzenie w realizacji „lubuskiej drogi do uniwersytetu” oraz potrzeby społeczno-gospodarcze regionu nakazywały szukać dalszych rozwiązań, gdy idzie o kształcenie kadry. Rodzą się myśli o rozbudowie Zielonej Góry jako ośrodka akademickiego.

Kolejne uchwały Komitetu Wojewódzkiego, a zwłaszcza uchwała IX Wojewódzkiej Konferencji Sprawozdawczo-Wyborczej z 1964 r., mówią m. in. o WSP, o filii UAM, o WSN, zgodnie zresztą ze społecznymi postulatami. Prowadzone są rozmowy z władzami UAM, Ministerstwem Oświaty i Szkolnictwa Wyższego oraz Wydziałem Nauki Komitetu Centralnego, znajduje to także odbicie w perspektywicznym programie rozwoju szkolnictwa wyższego przyjętym na egzekutywie w czerwcu 1968 r.

W dniu 10 grudnia 1968 r. odbyła się u rektora prof. dra Cz. Łuczaka konferencja, a następnie druga 3 stycznia 1969 r. w Zielonej Górze z udziałem Senatu UAM oraz władz wojewódzkich, podczas których przedsta-

wiono projekt powołania filii i zapadły wstępne decyzje o powołaniu w roku akademickim 1969/70 Wyższej Szkoły Nauczycielskiej jako filii UAM³⁴. Niestety nie zostały one zrealizowane mimo pełnego poparcia ze strony władz uczelnianych Uniwersytetu Poznańskiego. Nie oznacza to rezygnacji, a tylko opóźnienie w realizacji tego zadania.

³⁴ S. Dzieran, *Materiały dotyczące organizacji szkolnictwa wyższego na Ziemi Lubuskiej*. Lubuskie Towarzystwo Naukowe w Zielonej Górze.